

Adam Sokołowski

**WIELONARODOWY KORPUS
PÓŁNOCNO-WSCHODNI W SZCZECINIE
W SYSTEMIE BEZPIECZEŃSTWA EUROPEJSKIEGO
ORAZ STOSUNKACH POLSKO-NIEMIECKICH (2007–2016)**

Wprowadzenie

Niniejszy artykuł został poświęcony rozwojowi Wielonarodowego Korpusu Północno-Wschodniego (WKP-W; Multinational Corps Northeast, MNC NE) z siedzibą w Szczecinie w drugiej dekadzie jego istnienia. Korpus, który obecnie stanowi istotne ogniwo obrony tzw. wschodniej flanki NATO, z powodzeniem funkcjonuje i wypełnia swoją międzynarodową misję od powołania w 1999 r.¹. Od ponad 15 lat Wielonarodowy Korpus Północno-Wschodni jest ważnym narzędziem w ramach NATO, wspierającym stabilność oraz bezpieczeństwo sojuszników w regionie Morza Bałtyckiego². Każde z państw-założycieli Korpusu osiągnęło i nadal osiąga korzyści polityczne i militarne z jego funkcjonowania. Dla Polski był on

¹ Na temat powstania i rozwoju Korpusu szerzej patrz: A. Sokołowski, *Współpraca wojskowa Polski, Niemiec i Danii w ramach NATO na przykładzie Wielonarodowego Korpusu Północno-Wschodniego w Szczecinie (1999–2007)*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe” 2007, nr 4, s. 171–188.

² Ł. Zalesiński, *15 lat Korpusu Północno-Wschodniego*, Polska Zbrojna, 18.09.2014, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/13724?t=15-lat-Korpusu-Polnocno-Wschodniego-> [dostęp: 12.03.2016].

pierwszą instytucją NATO na jej terytorium i dawał realną możliwość wspólnej obrony w ramach 5 artykułu Traktatu Północnoatlantyckiego. Dla zjednoczonych Niemiec jednostka ta była potwierdzeniem kontynuacji idei wielonarodowości (*Multinationalität*) w zakresie zaangażowania Bundeswehry w funkcjonowanie międzynarodowych taktycznych związków wojskowych w ramach NATO³. Wśród tych związków należy wymienić: dwa korpusy niemiecko-amerykańskie, jeden korpus niemiecko-holenderski, jednostki niemiecko-duńskiego związku taktycznego LANDJUT, Korpus Szybkiego Reagowania NATO (Allied Rapid Reaction Corps – ARRC) pod dowództwem brytyjskim, a także jednostki Eurokorpusu stacjonującego w Strasburgu⁴. Danii utworzenie Korpusu dawało z kolei możliwość kontynuowania dobrych tradycji funkcjonowania niemiecko-duńskiego Dowództwa Połączonych Sił Lądowych Szlezewiku-Holsztyna i Jutlandii (LANDJUT) z siedzibą w Rendsburgu w Niemczech. Jednostka w Szczecinie stanowi przy tym dla żołnierzy i oficerów z państw NATO ważne miejsce wymiany doświadczeń w zakresie międzynarodowej współpracy wojskowej. Ma to istotne znaczenie dla dalszego rozwoju dobrosąsiedzkich stosunków polsko-niemieckich, poszerzania wojskowej kooperacji trójstronnej Polska–Niemcy–Dania oraz wzmacniania bezpieczeństwa europejskiego w XXI w.⁵

Decyzje o znaczącym wzmocnieniu siły Korpusu zapadły w Newport w trakcie Szczytu NATO, który został zorganizowany w Walii w dniach 4–5 września 2014 r. Od tego czasu Korpus przechodzi kolejną już transformację, najważniejszą od czasu swojego powstania. Można postawić tezę, iż zmiany te będą w bardzo dużym stopniu wyznaczały kierunek dalszego działania Korpusu w najbliższych latach, jak również jego miejsce i rolę w zapewnianiu oraz wzmacnianiu bezpieczeństwa europejskiego w ramach NATO. Dotyczy to nie tylko Polski, Niemiec i Danii – państw założycielskich Korpusu – ale także innych państw Europy Środkowo-Wschodniej i Północnej, należących i nienależących do NATO. Korpus nie jest przy tym wymierzony przeciwko komukolwiek, jest natomiast istotnym elementem kolektywnej obrony państw sygnatariuszy Traktatu Północnoatlantyckiego⁶.

W artykule scharakteryzowane zostaną następujące kwestie szczegółowe: powołanie Korpusu, jego zadania i struktura organizacyjna; rozwój WKP-W jako

³ Zob. *W służbie pokoju. Bundeswehra 1955–1993*, red. H.A. Jacobsen, L. Souchon, Warszawa 1993; J. Solak, *Niemcy w NATO*, Warszawa 1999.

⁴ *Armee der Einheit 1990–2000*, Bundesministerium der Verteidigung, Presse- und Informationsstab, Referat Öffentlichkeitsarbeit, Bonn September 2000, s. 35–39; *Bundeswehra na progu XXI wieku*, przeł. B. i D. Lulińscy, Warszawa 2000, s. 31.

⁵ Strona internetowa Wielonarodowego Korpusu Północno-Wschodniego, <http://mncne.pl> [dostęp: 12.03.2016].

⁶ Ł. Zalesiński, *Strażnicy wschodniej flanki*, Polska Zbrojna, 10.09.2014, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/13647?t=Straznicy-wschodniej-flanki> [dostęp: 12.03.2016]; K. Wilewski, *Szczeciński Korpus rośnie w siłę*, Polska Zbrojna, 23.10.2014, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/14046?t=Szczecinski-Korpus-rosnie-w-sile> [dostęp: 12.03.2016].

części struktury wojskowej NATO; problematyka bezpieczeństwa międzynarodowego w trakcie obchodów w 2011 r. 20. rocznicy podpisania Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy; ustalenia szczytu NATO w Newport w 2014 r. na rzecz wzmocnienia zadań i struktury Korpusu; zmiany w Korpusie w latach 2015–2016; przyszłość Korpusu w kontekście Szczytu NATO w Warszawie w 2016 r.

Powołanie Korpusu, jego struktura organizacyjna i zadania

Wielonarodowy Korpus Północno-Wschodni z siedzibą w Szczecinie funkcjonuje jako część struktury wojskowej NATO. Korpus został powołany do życia przez Polskę, Niemcy i Danię⁷. W myśl trójstronnej konwencji o powołaniu Korpusu z 5 września 1998 r. do jego zadań należy: a) planowanie i działanie na rzecz wspólnych celów obronnych zgodnie z artykułem 5 Traktatu Północnoatlantyckiego; b) wnoszenie przez jego Kwaterę Główną wkładu w wielonarodowe operacje mające na celu rozwiązywanie sytuacji kryzysowych, łącznie z misjami pokojowymi prowadzonymi w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych, Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego bądź innych regionalnych porozumień na podstawie rozdziału VII Karty Narodów Zjednoczonych; c) planowanie i przygotowywanie (a na wezwanie również prowadzenie) przez jego Kwaterę Główną misji humanitarnych i ratowniczych, łącznie z misjami realizowanymi w czasie klęsk żywiołowych⁸.

12 marca 1999 r. Polska wraz z Czechami i Węgrami została przyjęta do Sojuszu Północnoatlantyckiego. Ten moment symbolicznie zamykał pewną przejściową epokę i rozpoczynał czas intensywnej polityczno-wojskowej współpracy na rzecz umacniania transatlantyckiej architektury bezpieczeństwa. Było to tym bardziej ważne, iż w owym 1999 r. Sojusz Północnoatlantycki obchodził 50-lecie

⁷ Zobacz: H. Bogusławska, A. Konieczka, *Współpraca polityczno-wojskowa w ramach Trójkąta Weimarskiego i trójkąta Polska-Niemcy-Dania*, Warszawa 1998, s. 18–34 (Analizy – Syntezy – Fakty – Opinie, nr 65); *Obrona Narodowa 2001 / The National Defence 2001*, Biuro Prasy i Informacji Ministerstwa Obrony Narodowej, Warszawa, grudzień 2000, s. 103–110; C. Kącki, *Siły wielonarodowe do misji pokojowych*, Warszawa 2003, s. 114–123; M. Żurek, *Wielonarodowy Korpus Północ-Wschód jako element zewnętrznego bezpieczeństwa Polski*, [w:] *Wizje Unii Europejskiej. Przyszłość wspólnej Europy*, red. M. Żurek, Szczecin 2003, s. 159–163; G. Ciechanowski, *Wielonarodowy Korpus Północ-Wschód w Szczecinie. Polityka otwartych koszar i jej rezultaty*, [w:] *Edukacja w społeczeństwie „ryzyka”*. *Bezpieczeństwo jako wartość*, red. M. Gwoździcka-Piotrowska, A. Zduniak, t. 2, Poznań 2007, s. 404–411 (Edukacja XXI Wieku, z. 11). W Niemczech opublikowane zostały dwie prace prof. dr. Svena Bernharda Gareisa: *Conditions of Military Multinationality. The Multinational Corps Northeast in Szczecin*, współautorstwo P. Bach, A. Kołodziejczyk et al., Strausberg 2003; *Militärkulturen und Multinationalität. Das Multinationale Korps Nordost in Stettin*, współautorstwo U. vom Hagen, Opladen 2004.

⁸ Konwencja między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej, Rządem Królestwa Danii i Rządem Republiki Federalnej Niemiec dotycząca Wielonarodowego Korpusu Północno-Wschodniego, sporządzona w Szczecinie dnia 5 września 1998 r., Dz.U. z 1998 r., nr 21, poz. 259.

swojego istnienia. Inauguracja Korpusu miała miejsce w Szczecinie 18 września 1999 r. Dla Polski i Niemiec był to ważny rok, pełen istotnych z historycznego punktu widzenia rocznic. Nasz kraj obchodził wtedy 10. rocznicę symbolicznego upadku komunizmu i rozpoczęcia demokratycznych reform w Polsce oraz innych państwach byłego bloku wschodniego. Dla Niemiec była to okazja nie tylko do świętowania 10. rocznicy upadku muru berlińskiego, ale również do pogłębionej refleksji nad miejscem i rolą tego państwa w Europie oraz dynamicznie zmieniającym się świecie. W 1998 r. w wyniku wyborów parlamentarnych w RFN nastąpiła zmiana rządów. Kanclerz Gerhard Schröder zastąpił na urzędzie Helmuta Kohla i rozpoczął się kilkuletni czas rządów koalicji SPD-Sojusz 90/Zieloni (1998–2005). W tym czasie o przyjęcie Polski do NATO zabiegali zarówno premier RP Jerzy Buzek, jak i prezydent RP Aleksander Kwaśniewski. Na uroczystość inauguracji Korpusu przybyli ministrowie obrony Polski – Janusz Onyszkiewicz, Niemiec – Rudolf Scharping, oraz Danii – Hans Haekkerup. W pierwszym dowództwie Korpusu w 1999 r. znaleźli się generałowie: Henrik Ekmann (Dania) jako dowódca, Edward Pietrzyk (Polska) jako zastępca dowódcy, a także Hans-Joachim Sachau (Niemcy) jako szef sztabu Korpusu. Należy podkreślić, że proces zbliżania się Polski do członkostwa w NATO nie byłby możliwy w latach 90. XX w. bez politycznego i militarno-organizacyjnego wsparcia ze strony władz zjednoczonych Niemiec⁹.

Kwatera Główna Korpusu została zlokalizowana w Szczecinie w Koszarach Bałtyckich przy ul. Waleriana Łukasińskiego 33. Władzę nadzorczą i doradczą w Korpusie sprawuje Komitet Korpusu. Składa się on z reprezentantów państw założycielskich, którzy występują w imieniu szefów sztabów swoich Sił Zbrojnych lub równorzędnych podmiotów. Kwatera Główna Korpusu zorganizowana jest zgodnie ze standardami NATO, a najważniejsze miejsce zajmuje tu Grupa Dowódcza. Dowódca Korpusu to najwyższe stanowisko wojskowe w strukturze tej formacji. Kieruje on bezpośrednio działaniami całego Korpusu oraz przygotowuje go do wykonywania pełnego zakresu operacji wojskowych zarówno na obszarze odpowiedzialności NATO, jak i poza nim. Zastępca Dowódcy korpusu jest najbliższym współpracownikiem dowódcy Korpusu. Pełni on funkcję doradczą oraz zastępuje dowódcę, kiedy wymaga tego sytuacja. Szef sztabu kieruje, koordynuje i nadzoruje pracę sztabu Korpusu w imieniu jego dowódcy. Jest on także odpowiedzialny za przekazywanie sztabowi Korpusu polityki tej formacji, jak również planów i decy-

⁹ Szerzej na ten temat piszą: J. Drozd, *Sojusz nadziei. Polsko-niemiecka współpraca wojskowa po 1989 roku*, Warszawa 1998; B. Koszel, *Trójkąt Weimarski. Geneza, działalność, perspektywy współpracy*, Poznań 2006; B. Koszel, K. Malinowski, Z. Mazur, *Niemiecka polityka wobec Polski (1990–2010)*, Poznań 2012 (Republika Federalna Niemiec 20 lat po Zjednoczeniu, t. 4); K. Malinowski, *Przemiany niemieckiej polityki bezpieczeństwa 1990–2005*, Poznań 2009; Idem, *Polska i Niemcy w Europie (2004–2014). Różnice interesów – uwarunkowania i konsekwencje*, Poznań 2015; K. Miszczak, *Polityka zagraniczna, bezpieczeństwa i obrony koalicji rządowej SPD-Sojusz 90/Zieloni w okresie 1998–2005*, Warszawa 2012; M. Stolarczyk, *Zbieżność i różnice interesów w stosunkach polsko-niemieckich w latach 1989–2009*, Katowice 2010; R. Zięba, *Główne kierunki polityki zagranicznej Polski po zimnej wojnie*, Warszawa 2010.

zji dowódcy i jego zastępcy. Grupa Dowódcza obsadzana jest rotacyjnie co 3 lata przez wyższy personel wojskowy z Polski, Niemiec i Danii (patrz Aneks)¹⁰.

W ramach Kwatery Głównej funkcjonują pionierzy (od G1 do G9) odpowiedzialni za właściwe działanie Korpusu. Podlegają one asystentom szefa sztabu w randze pułkownika i podzielone są na poszczególne wydziały. Personel Kwatery Głównej Korpusu liczył do połowy 2015 r. prawie 250 osób w czasie pokoju. Liczba ta ma być w najbliższym czasie powiększona do 400 osób, co stanowi znaczące wzmocnienie siły Korpusu. Jednostki wojskowe podlegające Korpusowi (w łącznej sile od 70 do 100 tys. żołnierzy) rozlokowane są w swoich bazach na terenie państw założycielskich. Kwatera Główna Korpusu jest wspierana przez jednostki, które zapewniają właściwe funkcjonowanie Korpusu w codziennej pracy administracyjno-sztabowej, w czasie ćwiczeń w kraju i za granicą, jak również w trakcie misji realizowanych w ramach NATO. Do jednostek tych należy zaliczyć Centrum Koordynacji Operacji Powietrznych, które powstało, aby umożliwić Korpusowi prowadzenie połączonych operacji powietrzno-lądowych, i Brygadę Wsparcia Dowodzenia WKP-W, powołaną do współdziałania z Korpusem w czasie ćwiczeń i misji. Do jej obowiązków należy udzielanie wszechstronnego wsparcia Korpusowi w zakresie rozlokowania i utrzymania stanowisk dowodzenia oraz w zakresie systemów łączności, jak również wsparcia logistycznego i ochrony wojsk¹¹.

W czasie pokoju prace Kwatery Głównej Korpusu wspomagają Narodowe Elementy Wsparcia z Polski, Niemiec i Danii. Do ich kompetencji należą takie kwestie jak: sprawy mieszkaniowe, dyscyplina wojskowa, wynagrodzenie personelu Korpusu, formalności administracyjne dotyczące rozpoczęcia lub zakończenia służby w Korpusie. Dodatkowo Narodowe Elementy Wsparcia Niemiec i Danii, a także Niemieckie Biuro Administracji Wojskowej zajmują się sprawami żołnierzy z pozostałych narodowości należących do Korpusu¹².

Rozwój Wielonarodowego Korpusu Północno-Wschodniego jako części struktury wojskowej NATO

Do końca 2015 r. na terytorium Polski funkcjonowały cztery jednostki o charakterze międzynarodowym podległe bezpośrednio NATO. Poza Korpusem były to: Centrum Szkolenia Sił Połączonych NATO (Joint Force Training Centre, JFTC), Dowództwo 3 Batalionu Łączności NATO, a także Centrum Eksperckie Policji Wojskowych NATO (NATO Military Police Centre Of Excellence). Do wyżej wymienionych dołączona została nowo powstała Jednostka Integracyjna Sił NATO

¹⁰ Ulotka informacyjna Multinational Corps Northeast, Korpus NATO Regionu Bałtyckiego (wersja polska), Szczecin 2014; Ulotka informacyjna Multinational Corps Northeast, The NATO Corps of the Baltic Region (wersja angielska), Szczecin 2015; strona internetowa Wielonarodowego Korpusu Północno-Wschodniego, <http://mncne.pl> [dostęp: 12.03.2016].

¹¹ *Ibidem*.

¹² *Ibidem*.

(NATO Force Integration Unit, NFIU), która w kwietniu 2016 r. osiągnęła pełną gotowość do wypełniania postawionych przed nią zadań. Siedzibą wszystkich tych jednostek wojskowych jest Bydgoszcz¹³.

Kwatera Główna miała do marca 2015 r. status dowództwa Sił Niższej Gotowości (Siły Lądowe). Zgodnie z tym statusem Korpus miał 180 dni na przygotowanie się do wyznaczonej misji w ramach NATO. Mogły to być misje wojskowe w ramach kolektywnej obrony państw Sojuszu, operacje kryzysowe i wspierania pokoju, jak również operacje usuwania skutków klęsk żywiołowych. Pełna gotowość operacyjna Korpusu w ramach NATO została potwierdzona w czasie oceny dokonanej w dniach 31 października – 10 listopada 2005 r. i zatwierdzona przez Radę Północnoatlantycką 6 lutego 2006 r. Korpus może zostać użyty po stosownej aktywacji w zakresie dowodzenia operacyjnego podległego Naczelnemu Dowódcy Sił Sojuszniczych NATO w Europie (SACEUR)¹⁴.

W latach 2004–2015 do Korpusu przyłączyły się kolejne kraje – jako państwa uczestniczące: Litwa, Łotwa i Estonia (kwiecień 2004 r.), Słowacja (styczeń 2005 r.), Czechy (październik 2005 r.), Stany Zjednoczone Ameryki (listopad 2006 r.), Rumunia (lipiec 2008 r.), Słowenia (sierpień 2009 r.), Chorwacja (styczeń 2012 r.), Węgry (lipiec 2013 r.)¹⁵. Następnie do korpusu dołączyła Szwecja – pierwszy kraj spoza NATO (wrzesień 2014 r.), a także Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (kwiecień 2015 r.). Do połowy 2015 r. Korpus składał się więc z przedstawicieli 15 państw. W sierpniu 2015 r. do tzw. Rodziny Korpusu dołączyli reprezentanci sił zbrojnych Turcji, Francji oraz Królestwa Niderlandów. W październiku 2015 r. swojego oficera sztabowego do Kwatery Głównej Korpusu wysłała Finlandia. Powyższe działania potwierdzają konieczność dalszej rozbudowy infrastruktury Korpusu oraz są dowodem na powiększanie się zakresu jego odpowiedzialności za sprawy bezpieczeństwa europejskiego, szczególnie w rejonie Morza Bałtyckiego¹⁶.

Od momentu utworzenia jednostki w Szczecinie w 1999 r. żołnierze WKP-W biorą aktywny udział w różnego rodzaju szkoleniach i ćwiczeniach wojskowych,

¹³ K. Wilewski, *Jednostka Integracji Sił NATO w Bydgoszczy prawie gotowa*, Polska Zbrojna, 6.10.2015, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/17317?t=Jednostka-Integracji-Sil-NATO-w-Bydgoszczy-prawie-gotowa> [dostęp: 20.04.2016]; *Szef MON w NFIU w Bydgoszczy*, Ministerstwo Obrony Narodowej, Aktualności, 20.04.2016, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/arttykul/najnowsze/szef-mon-w-nfiu-w-bydgoszczy-92016-04-20> [dostęp: 25.04.2016].

¹⁴ A. Dąbrowska, *Gen. Bogusław Samol: Rosnie rola Korpusu*, Polska Zbrojna, 13.01.2014, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/15495?t=Gen-Boguslaw-Samol-Rosnie-rola-Korpusu> [dostęp: 16.03.2016].

¹⁵ *Szczęśliwa trzynastka – Węgry w Korpusie!*, MON, 1.07.2013, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/arttykul/2013-07-01-szczesliwa-trzynastka-wegry-w-korpusie> [dostęp: 02.03.2016].

¹⁶ Ł. Zalesiński, *Siemoniak: stawiamy na szczeciński korpus*, Polska Zbrojna, 24.04.2015, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/15836?t=Siemoniak-stawiamy-na-szczeciński-korpus> [dostęp: 12.03.2016]; M. Górka, *Ambasadorowie przy NATO: wzmacniamy wschodnią flankę*, Polska Zbrojna, 25.02.2016, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/18592?t=Ambasadorowie-przy-NATO-wzmacniamy-wschodnia-flanke> [dostęp: 12.03.2016].

mających na celu wdrażanie określonych sojuszniczych procedur dowódczych oraz doskonalenie międzynarodowej współpracy wojskowej w ramach NATO. Można wymienić tu następujące ćwiczenia: „Crystal Eagle” (2000 r.), „Strong Resolve” (2002 r.), „Baltic Express II” oraz „Capable Warrior” (2004 r.). W listopadzie 2005 r. żołnierze Korpusu pozytywnie zaliczyli ćwiczenie certyfikujące „Compact Eagle”. Na tej podstawie Rada Północnoatlantycka zaliczyła w 2006 r. Kwaterę Główną Korpusu do certyfikowanych dowództw Sił Niższej Gotowości. Po 2007 r. proces szkoleniowy Korpusu w ramach międzynarodowych ćwiczeń i manewrów wojskowych był kontynuowany. Zmieniały się tylko potencjalne zagrożenia, które były przedmiotem ćwiczeń, co pokazują ich ewolucję – od działań konwencjonalnych w ramach współpracy oddziałów wojskowych z różnych krajów, poprzez operacje pokojowe na przykładzie misji ISAF w Afganistanie, aż do najnowszych zagrożeń związanych z wojną hybrydową. Najważniejszym sprawdzianem Korpusu na początku drugiej dekady jego funkcjonowania były ćwiczenia „Crystal Eagle” w kwietniu 2013 r. w Wildflecken w Niemczech, przygotowujące blisko 1400 żołnierzy z 19 państw NATO i spoza Sojuszu do misji w Afganistanie w 2014 r.¹⁷ Za ich organizację odpowiadał generał dywizji – mianowany następnie generałem broni – Bogusław Samol. Jako dowódca Korpusu nadzorował on w latach 2012–2015 proces największej transformacji szczecińskiej jednostki od momentu jej powołania¹⁸.

Kolejne ważne ćwiczenia dowódczo-sztabowe z udziałem żołnierzy Korpusu – „Compact Eagle 15” – odbyły się w listopadzie 2015 r. w Warszawie i zostały poświęcone obronie sojuszniczej państw NATO w ramach 5 artykułu Traktatu Północnoatlantyckiego. Ich zadaniem było ponadto zintegrowanie żołnierzy Korpusu po zakończonej misji w Afganistanie oraz nowego personelu skierowanego do służby w powiększonej Kwaterze Głównej jednostki¹⁹. Najnowsze manewry – „Trident Joust 16” w kwietniu 2016 r. – miały natomiast pozwolić na przećwiczenie różnych scenariuszy współczesnej wojny hybrydowej, takich jak naruszanie przestrzeni powietrznej, blokowanie statków na wodach Morza Bałtyckiego, cy-

¹⁷ Rusza ćwiczenie *Crystal Eagle*, MON, 15.04.2013, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/2013-04-15-rusza-cwiczenie-crystal-eagle> [dostęp: 16.02.2016]; BAS, „*Crystal Eagle*” – wirtualny Afganistan, Polska Zbrojna, 15.04.2013, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/7377?t=-Crystal-Eagle-wirtualny-Afganistan> [dostęp: 12.03.2016]; BAS, „*Kryształowy orzeł*” rozwinął skrzydła, Polska Zbrojna, 20.04.2013, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/7439?t=-Kryształowy-orzeł-rozwinał-skrzydła> [dostęp: 12.03.2016].

¹⁸ P. Glińska, *Dowódca, z którym oplaca się pracować*, Polska Zbrojna, 18.12.2012, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/5792?t=Dowodca-z-ktorym-oplaca-sie-pracowac> [dostęp: 12.03.2016]; *Wizyta ministra Siemoniaka w Szczecinie*, MON, 9.05.2014, http://mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/najnowsze/2014-05-08-wizyta-ministra-siemoniaka-w-szczecinie_ [dostęp: 16.02.2016].

¹⁹ A. Dąbrowska, *Szczeciński Korpus – strażnikiem NATO*, Polska Zbrojna, 25.11.2015, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/17809?t=Szczeciński-Korpus-szraźnikiem-NATO> [dostęp: 25.02.2016].

berataki oraz zamachy terrorystyczne na infrastrukturę krytyczną²⁰. Przed kadraj Korpusu jeszcze ćwiczenia „Anakonda 16” przewidziane do realizacji w wymiarze narodowym przez Siły Zbrojne RP ze wsparciem NATO w czerwcu 2016 r. Wszystkie powyższe ćwiczenia mają umożliwić Kwaterze Głównej Korpusu dowodzenie od 2018 r. operacjami połączonymi z udziałem wojsk lądowych, sił morskich i powietrznych²¹.

Żołnierze WKP-W wzięli ponadto udział w trzech misjach NATO w Afganistanie w ramach Międzynarodowych Sił Wspierania Bezpieczeństwa (International Security Assistance Force, ISAF). Pierwsza trwała od lutego do sierpnia 2007 r. Wzięło w niej udział prawie 160 żołnierzy i oficerów Korpusu. Pełnili służbę w sztabie ISAF w Kabulu w ramach tzw. dowództwa kompozytowego. Podczas drugiej (od lutego do sierpnia 2010 r.) większość z około 130 oficerów i podoficerów służyła w Połączonym Dowództwie ISAF w Kabulu i zajmowała się kwestiami taktycznymi. Trzecia misja w Afganistanie miała miejsce od stycznia 2014 r. do stycznia 2015 r. Wzięło w niej udział ponad 120 żołnierzy Korpusu i jednostek z nim współpracujących. Od 1 stycznia 2015 r. misję ISAF zastąpiła misja NATO „Resolute Support”, której zadaniem jest dalsza stabilizacja sytuacji i wspieranie procesu pokojowego w Afganistanie²².

Problematyka bezpieczeństwa międzynarodowego w trakcie obchodów 20. rocznicy podpisania Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy

Kwestie bezpieczeństwa międzynarodowego w XXI w., w tym wzmacniania stosunków transatlantyckich oraz rozwoju procesu integracji europejskiej, były przedmiotem konsultacji polsko-niemieckich w trakcie obchodów 20. rocznicy podpisania Traktatu między Rzeczpospolitą Polską i Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy. Uroczystości zorganizowane w Warszawie w 21 czerwca 2011 r. zgromadziły przedstawicieli

²⁰ K. Wilewski, *W Polsce trwają ćwiczenia NATO „Trident Joust 16”*, Polska Zbrojna, 21.04.2016, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/19172?t=W-Polsce-trwaja-cwiczenia-NATO-Trident-Joust-16-> [dostęp: 25.02.2016].

²¹ AD, *Szczeciński Korpus Wielonarodowy na ćwiczeniach*, Polska Zbrojna, 17.11.2015, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/17722?t=Szczecinski-Korpus-Wielonarodowy-na-cwiczeniach> [dostęp: 25.02.2016]; M. Zieliński, „Anakonda-16” – sprawdzian sił przed szczytem NATO, Polska Zbrojna, 22.01.2016, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/18290?t=-Anakonda-16-sprawdzian-sil-przed-szczytem-NATO> [dostęp: 25.02.2016].

²² MKS, *Kolejni Polacy jadą do Afganistanu*, Polska Zbrojna, 13.01.2014, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/11090?t=Kolejni-Polacy-jada-do-Afganistanu-> [dostęp: 18.02.2016]; *Ostatnia zmiana PKW Afganistan przejęła obowiązki*, MON, 5.06.2014, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artikul/najnowsze/2014-06-05-ostatnia-zmiana-pkw-afganistan-przejela-obowiazki> [dostęp: 18.02.2016].

rządów RP i RFN, z premierem Donaldem Tuskiem oraz kanclerz Angelą Merkel na czele²³.

W przyjętej wtedy Wspólnej Deklaracji Rządów RP i RFN pt. *Sąsiedzi i partnerzy*, w części zatytułowanej „20 lat dobrego sąsiedztwa”, zapisano:

W ciągu 20 lat od czasu przezwyciężenia podziału Europy Polska i Niemcy rozwinęły tak dobre stosunki, jak nigdy dotychczas. Po raz pierwszy w dziejach nasze państwa i narody współżyją zgodnie w warunkach pokoju i wolności, jako równoprawni członkowie Unii Europejskiej i Sojuszu Północnoatlantyckiego. Łączą nas tysiącletnie więzy kulturowe i cywilizacyjne. Trudne, pełne cierpień okresy wspólnej historii pozostają dla nas przestrogą na przyszłość. Dzisiaj relacje polsko-niemieckie opierają się na zasadach przyjaźni, wspólnych wartości i interesów. Cechuje je poczucie współodpowiedzialności za przyszłość zjednoczonej Europy²⁴.

W kolejnej części, zatytułowanej „Polska i Niemcy w świecie”, odniesiono się do wzajemnych relacji między RP a RFN w zakresie bezpieczeństwa. Zasygnalizowano potrzebę rozwoju polsko-niemieckiej współpracy wojskowej, również w ramach Korpusu:

Jako państwa członkowskie ONZ, NATO, UE i OBWE Polska i Niemcy przyczyniają się do utrzymania pokoju i bezpieczeństwa oraz będą nadal działać na rzecz przestrzegania zasad ładu pokojowego na świecie. Obie Strony ściśle współpracują w ramach zarządzania kryzysowego na płaszczyźnie cywilnej i wojskowej NATO i UE, na przykład w ramach operacji w Afganistanie. Obie Strony są usatysfakcjonowane zapisami nowej Koncepcji Strategicznej, przyjętej na szczycie NATO w Lizbonie w 2010 roku, która potwierdziła obronny charakter organizacji i dostosowała ją do współczesnego środowiska bezpieczeństwa, w celu obrony przed tradycyjnymi i nowymi zagrożeniami. Polska i Niemcy będą podejmować wspólne inicjatywy w dziedzinie rozbrojenia i kontroli konwencjonalnych sił zbrojnych oraz taktycznych arsenałów jądrowych w Europie. Chcemy zintensyfikować ścisłą współpracę naszych sił zbrojnych. Dobry przykład stanowi tu wspólne zaangażowanie Polski i Niemiec w ramach Wielonarodowego Korpusu Północno-Wschodniego w Szczecinie²⁵.

Uzupełnieniem Wspólnej Deklaracji był Program współpracy przyjęty przez Rządy Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Federalnej Niemiec z okazji

²³ *Deklaracja i program współpracy Polski i Niemiec przyjęte*, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, 21.06.2011, <https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/aktualnosci/deklaracja-i-program-wspolpracy-polski-i-niemiec-przyjete.html> [dostęp: 22.01.2016]; D. Jankowski, A. Ignaciuk, *Wspólnota wartości i „oświecony egoizm”? Stosunki polsko-niemieckie 20 lat po Traktacie o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy – aspekty bezpieczeństwa*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2011, nr 19, s. 129 i n., <https://www.bbn.gov.pl/pl/prace-biura/publikacje/kwartalnik-bezpieczens/wydania-archiwalne/192011/3506,Zagrozenia-asymetryczne.html> [dostęp: 05.01.2016].

²⁴ Wspólna Deklaracja Rządów Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Federalnej Niemiec z okazji 20. rocznicy podpisania Traktatu między Rzeczpospolitą Polską i Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy. *Sąsiedzi i partnerzy*, Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Berlinie, <http://www.berlin.msz.gov.pl/resource/a7d74fb6-266f-43cf-9f70-0164b4d7ecf9> [dostęp: 22.01.2016].

²⁵ *Ibidem*.

20. rocznicy podpisania Traktatu. W programie tym, w punkcie 11, zatytułowanym „Bezpieczeństwo, obrona i pomoc humanitarna”, stwierdzono:

Polska i Niemcy podejmują współpracę zarówno na płaszczyźnie europejskiej, jak i arenie międzynarodowej. Oba państwa chcą ze sobą ściśle współpracować w ramach systemu Narodów Zjednoczonych, opowiadając się za pokojem, bezpieczeństwem, demokracją oraz zapewnieniem pomocy dla ofiar kryzysów humanitarnych. Ogniska konfliktów pojawiają się na całym świecie i stanowią ciągle nowe wyzwania dla naszego bezpieczeństwa. Potencjał transformacji wymaga zaangażowania zdolności dyplomatycznych, cywilnych i wojskowych naszych krajów. Polska i Niemcy prezentują wspólne stanowisko w dziedzinie polityki bezpieczeństwa i pragną realizować w oparciu o nie praktyczną współpracę również z partnerami trzecimi²⁶.

W punkcie 11.2. Programu współpracy zapisano:

Do najważniejszych działań utworzonego w 1999 r. Wielonarodowego Korpusu Północno-Wschodniego w Szczecinie zaliczamy uzyskanie pełnej zdolności operacyjnej w 2006 r. oraz dwukrotny udział w misji w Afganistanie w 2007 r. i 2010 r. Trwający obecnie przegląd struktury Dowództwa Korpusu powinien doprowadzić do wzmocnienia zdolności zgodnie z aktualnymi standardami sił NATO. Aby to umożliwić, Polska i Niemcy będą aktywnie wspierać działalność Korpusu, zabiegając m.in. o jego dalsze umiędzynarodowienie oraz zwiększenie zaangażowania obecnych państw uczestniczących²⁷.

Na podkreślenie zasługuje fakt, iż w tym samym dniu minister obrony narodowej Bogdan Klich i federalny minister obrony Thomas de Maiziére podpisali Umowę Ramową między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Federalnej Niemiec o współpracy obronnej. Umowa ta regulowała różne aspekty dwustronnej współpracy polsko-niemieckiej w zakresie spraw wojskowych i stanowiła podstawę do dalszego rozwoju kooperacji Sił Zbrojnych RP i Bundeswehry²⁸.

Ustalenia Szczytu NATO w Newport w 2014 r. w sprawie rozszerzenia struktury i zadań Korpusu

W związku m.in. z agresywną polityką Federacji Rosyjskiej – przejawiającą się aneksją Krymu oraz wspieraniem działań militarnych na terytorium wschodniej Ukrainy – państwa członkowskie NATO postanowiły w trakcie Szczytu

²⁶ Program współpracy przyjęty przez Rządy Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Federalnej Niemiec z okazji 20. rocznicy podpisania Traktatu między Rzeczpospolitą Polską i Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy, Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej w Berlinie, <http://www.berlin.msz.gov.pl/resource/1ac1ed8d-e9f6-48ad-8b96-396cf96def8c> [dostęp: 22.01.2016].

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ *Ministrowie Obrony Polski i Niemiec podpisali umowę o współpracy*, MON, 21.06.2011, <http://archiwalny.mon.gov.pl/pl/artykul/11413> [dostęp: 30.01.2016].

w Newport (Walia, 4–5 września 2014 r.) wzmocnić siłę bojową Sojuszu na jego wschodniej granicy, określanej jako wschodnia flanka NATO²⁹.

Zmiany te miały dotyczyć również WKP-W w Szczecinie. W punkcie 9 Deklaracji Szczytu złożonej przez Szefów Państw i Rządów uczestniczących w posiedzeniu Rady Północnoatlantyckiej w Walii 5 września 2014 r. czytamy:

Zadbamy o to, aby obecna Struktura Dowodzenia NATO pozostała silna, sprawna i zdolna do realizacji wszystkich elementów skutecznego dowodzenia i kierowania w odniesieniu do wielu wyzwań jednocześnie; również poprzez działania o charakterze regionalnym, mające na celu wykorzystywanie wiedzy dostępnej na poziomie regionalnym i wzmacnianie świadomości sytuacyjnej. Zaangażowani sojusznicy podniosą gotowość i zwiększą zdolności Dowództwa Wielonarodowego Korpusu Północno-Wschodniego i wzmocnią jego rolę jako centrum współpracy regionalnej. Wzmocnimy nasz wywiad i świadomość strategiczną oraz ponownie położymy nacisk na planowanie wyprzedzające³⁰.

W trakcie Szczytu w Walii ministrowie obrony państw założycielskich Nicolai Wammen (Dania), Ursula von der Leyen (Niemcy) i Tomasz Siemoniak (Polska) podjęli decyzję o podwyższeniu stopnia gotowości bojowej Kwatery Głównej Korpusu. Efektem tych uzgodnień stało się trójstronne porozumienie podpisane w 4 września 2014 r.³¹. Dodatkowo w Newport ustalono, że kolejny Szczyt NATO zostanie zorganizowany w połowie 2016 r. w Warszawie³².

Na podkreślenie zasługuje fakt dużej intensywności polsko-niemieckich spotkań na najwyższym szczeblu poświęconych sprawom bezpieczeństwa w 2014 r.: 6 marca niemiecka minister obrony odwiedziła Warszawę – rewizyta polskiego Ministra Obrony Narodowej miała miejsce w Berlinie 27 czerwca. Tematem rozmów była przede wszystkim skomplikowana sytuacja na Ukrainie, jak również ocena stanu przygotowań obu państw do Szczytu w Walii. Uznano potrzebę wzmocnienia współpracy dwustronnej, w tym poszerzenia zakresu działania WKP-W – jako strażnika tzw. wschodniej flanki NATO³³. Już po wspomnianym wrześniowym

²⁹ Szerzej patrz: S. Koziej, P. Pietrzak, *Szczyt NATO w Walii: uwarunkowania, rezultaty, wnioski dla Polski*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2014, s. 11 i n., <http://www.bbn.gov.pl/ftp/dok/11-29%20koziej%20pietrzak.pdf> [dostęp: 11.02.2016]; JT, *NATO wzmacnia wschodnią flankę*, Polska Zbrojna, 5.09.2014, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/13618?t=NATO-wzmacnia-wschodnia-flanke> [dostęp: 12.03.2016].

³⁰ *Deklaracja końcowa szczytu NATO w Walii z 2014 r. – polskie tłumaczenie*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa, 28.11.2014, <https://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/6170,Deklaracja-koncowa-szczytu-NATO-w-Walii-z-2014-r-polskie-tlumaczenie.html> [dostęp: 11.03.2016].

³¹ *Oświadczenie nt. Korpusu w Szczecinie*, MON, 5.09.2014, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artikul/najnowsze/2014-09-05-oswiadczenie-nt-korpusu-w-szczecinie> [dostęp: 16.03.2016].

³² *Szczyt NATO: znaczące efekty dla bezpieczeństwa*, MON, 5.09.2014, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artikul/najnowsze/2014-09-04-minister-siemoniak-na-szczycie-nato-w-newport/> [dostęp: 16.03.2016]; *Minister Siemoniak podsumowuje szczyt NATO*, MON, 6.09.2014, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artikul/najnowsze/2014-09-06-briefing-ministra-siemoniaka-po-szczycie-nato-> [dostęp: 16.03.2016].

³³ *Minister obrony Niemiec w Polsce*, MON, 6.03.2014, http://mon.gov.pl/aktualnosci/artikul/najnowsze/2014-03-05-spotkanie-ministra-siemoniaka-z-minister-obrony-niemiec_

Szczyt NATO szefowie resortów obrony Polski i Niemiec ponownie spotkali się w Berlinie 29 października. Minister Siemoniak był honorowym gościem dorocznej narady z udziałem kadry wojskowej i cywilnej Bundeswehry. Kilka miesięcy później (11 marca 2015 r.) minister obrony RFN wzięła udział w odprawie kierowniczej MON i Sił Zbrojnych RP. Podczas tego spotkania obie strony oceniły proces wdrażania ustaleń Szczytu w Newport, omówiły kwestie bieżące, dotyczące m.in. transformacji Korpusu ze Szczecina, oraz określiły kierunki działań związanych z organizacją kolejnego Szczytu NATO – w Warszawie w 2016 r.³⁴.

Zmiany w Korpusie w latach 2015–2016

W 2015 r. nastąpiła wyraźna intensyfikacja działań związanych z funkcjonowaniem Kwatery Głównej WKP-W w Szczecinie. Uszczegółowienie zadań Korpusu jako jednostki Wysokiej Gotowości Bojowej zostało dokonane w kolejnym porozumieniu trójstronnym, podpisanym w Brukseli 5 lutego 2015 r. w trakcie spotkania ministrów obrony państw NATO. Na jego podstawie przed Korpusem postawiono odpowiedzialne zadanie stałego monitorowania sytuacji w rejonie północno-wschodniej granicy NATO w czasie pokoju. Najważniejszym zadaniem Korpusu stało się osiągnięcie w połowie 2016 r. pełnej gotowości do kierowania różnymi formacjami Sojuszu, w tym m.in.: tzw. szpicą NATO, czyli Połączonymi Siłami Zadaniowymi Bardzo Wysokiej Gotowości (Very High Readiness Joint Task Force, VJTF), Siłami Odpowiedzi NATO (NATO Response Force, NRF), a także Jednostkami Integracyjnymi Sił NATO (NATO Force Integration Unit, NFIU) z Litwy, Łotwy, Estonii i Polski³⁵.

Po szczycie w Newport Korpus rozpoczął również poszerzanie swojej struktury organizacyjnej. Jak już wcześniej wspomniano, od połowy 2014 r. akces do Korpusu zgłaszały kolejne państwa zainteresowane nawiązaniem ściślejszej współpracy wojskowej z jego państwami założycielskimi oraz integracją na płaszczyźnie militarnej z pozostałymi państwami członkowskimi. Rozmowy o wejściu do Kor-

[dostęp: 18.03.2016]; *Wizyta ministra Siemoniaka w Szczecinie*, MON, 9.05.2014, http://mon.gov.pl/aktualnosci/arttykul/najnowsze/2014-05-08-wizyta-ministra-siemoniaka-w-szczecinie_ [dostęp: 18.03.2016].

³⁴ *Wicepremier Tomasz Siemoniak z wizytą w Berlinie*, MON, 29.10.2014, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/arttykul/najnowsze/2014-10-28-wicepremier---tomasz-siemoniak-z-wizyta-w-berlinie> [dostęp: 18.03.2016]; *Odprawa kierowniczej kadry MON i SZ RP*, MON, 11.03.2015, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/arttykul/najnowsze/2015-03-05-odprawa-kierowniczej-kadry-mon-i-sz-rp---> [dostęp: 18.03.2016]; *Spotkanie z ministrem obrony Niemiec*, MON, 11.03.2015, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/arttykul/2015-03-11-spotkanie-wicepremiera-siemoniaka-z-minister-obrony-niemiec> [dostęp: 18.03.2016].

³⁵ A. Dąbrowska, *NATO ustaliło szczegóły szpicy*, Polska Zbrojna, 5.02.2015, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/15028?t=NATO-ustalilo-szczegoly-szpicy> [dostęp: 12.03.2016]; M. Górka, *Szpica NATO może już zareagować*, Polska Zbrojna, 14.09.2015, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/17088?t=Szpica-NATO-moze-juz-zareagowac> [dostęp: 12.03.2016].

pusu były ponadto prowadzone z przedstawicielami Grecji, Norwegii i Islandii. Oznacza to, iż do końca 2016 r. liczba państw Korpusu może wzrosnąć do 21. Personel Kwatery Głównej w Szczecinie ma przy tym docelowo powiększyć się do 400 stanowisk wojskowych oraz 45 stanowisk cywilnych. Z tego około 170 stanowisk wojskowych obejmą Polacy, natomiast około 100 przewidzianych zostało dla Niemców jako reprezentantów Bundeswehry³⁶.

Z zadania podwyższenia swojego statusu Kwatera Główna Korpusu wiązała się już w pierwszej połowie 2015 r. – 21 marca na Wałach Chrobrego w Szczecinie, w tym samym miejscu, gdzie w 1999 r. nastąpiła inauguracja funkcjonowania Korpusu, odbyła się parada wojskowa, której głównym punktem było ogłoszenie przekształcenia struktury Kwatery Głównej Korpusu z dowództwa Niższej Gotowości Bojowej w dowództwo Wysokiej Gotowości Bojowej. W trakcie ceremonii Korpus otrzymał trzy wstęgi ISAF za udział żołnierzy ze szczecińskiej jednostki w trzech misjach NATO w Afganistanie. Wyróżnienie to zostało nadane przez Naczelnego Dowódcę Sił Sojuszniczych w Europie³⁷.

24 kwietnia 2015 r. ministrowie obrony Danii, Niemiec i Polski ponownie spotkali się – tym razem w Koszarach Bałtyckich w Szczecinie – aby przedyskutować stan realizacji zadań Korpusu w związku z ustaleniami Szczytu NATO w Walii. Ministrowie zajęli się ponadto określeniem kierunków dalszego rozwoju Korpusu³⁸. Trzy dni później, 27 kwietnia 2015 r. w Warszawie pod przewodnictwem premier Ewy Kopacz i kanclerz Angeli Merkel odbyły się już po raz 13. polsko-niemieckie konsultacje międzyrządowe. Dotyczyły one relacji dwustronnych, spraw bezpieczeństwa rozpatrywanych w ramach NATO, współpracy w ramach UE oraz polityki wschodniej. Przedmiotem rozmów szefów resortów obrony Polski i Niemiec były kwestie implementacji planu działań na rzecz gotowości Sojuszu Północnoatlantyckiego (Readiness Action Plan, RAP) oraz wojskowa współpraca dwustronna. Ministrowie rozmawiali również o przyszłości WKP-W, będącego w trakcie transformacji po ustaleniach Szczytu w Newport³⁹.

W pierwszej połowie 2016 r. Kwatera Główna Korpusu planowo realizowała wszystkie wytyczone wcześniej zadania, mające na celu potwierdzenie osiągnięcia statusu Wysokiej Gotowości Bojowej. Ważnym elementem realizacji trójstronnych ustaleń było zaliczenie testów tzw. Pełnej Gotowości Operacyjnej (*Full Operatio-*

³⁶ *Zmiany w Korpusie Północno-Wschodnim*, MON, 25.01.2016, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/najnowsze/2016-01-25-zmiany-w-korpusie-polnocno-wschodnim> [dostęp: 16.03.2016].

³⁷ *Parada wojskowa na Wałach Chrobrego w Szczecinie*, MON, 21.03.2015, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/najnowsze/2015-03-21-parada-wojskowa> [dostęp: 17.03.2016].

³⁸ *Spotkanie ministrów obrony w Szczecinie*, MON, 24.04.2015, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/najnowsze/2015-04-23-spotkanie-ministrow-obrony-w-szczecinie> [dostęp: 17.03.2016].

³⁹ *Polsko-niemieckie konsultacje w MON*, MON, 27.04.2015, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/najnowsze/2015-04-27-udzial-szefa-mon-w-polsko-niemieckich-konsultacjach> [dostęp: 17.03.2016].

nal Capability) do działania nie tylko jako Dowództwo Korpusu, ale również jako Dowództwo Połączone współpracujące z komponentem powietrznym i morskim. Było to ważne zadanie przed kolejnym Szczytem NATO, zaplanowanym w Warszawie na 8–9 lipca 2016 r.⁴⁰.

Przyszłość Korpusu w kontekście Szczytu NATO w Warszawie w 2016 r.

Po wyborach wygranych przez Prawo i Sprawiedliwość i zmianie rządów w Polsce w 2015 r., prezydent RP Andrzej Duda oraz nowy rząd na czele z premier Beatą Szydło i ministrem obrony narodowej Antonim Macierewiczem kontynuowali zadania wyznaczone we wrześniu 2014 r. w trakcie Szczytu NATO w Newport. Prezydentowi Dudzie oraz politykom reprezentującym większość parlamentarną zależało przy tym na znaczącym zwiększeniu stałej obecności jednostek NATO w Polsce, co według PiS ma chronić nasz kraj – dzięki sojuszniczej obronie – przed potencjalnym zagrożeniem ze strony Federacji Rosyjskiej⁴¹.

W połowie 2015 r. w ramach cyklicznej rotacji zmienił się Dowódca WKP-W. 13 sierpnia generał broni Bogusław Samol po 3 latach sprawowania funkcji przekazał symbolicznie sztandar Korpusu, a wraz z nim dowodzenie tą jednostką, niemieckiemu generałowi broni Manfredowi Hofmannowi. W uroczystości uczestniczył prezydent RP, zwierzchnik Sił Zbrojnych Andrzej Duda oraz wicepremier, minister Obrony Narodowej Tomasz Siemoniak. Zarówno prezydent, jak i minister w swoich wystąpieniach podkreślili znaczenie Korpusu dla bezpieczeństwa narodowego państw Europy Środkowo-Wschodniej oraz bezpieczeństwa międzynarodowego w drugiej dekadzie XXI w. Podczas uroczystości minister obrony narodowej wyróżnił oficerów Korpusu Medalami Wojska Polskiego⁴².

Na początku 2016 r. w WKP-W zaszły kolejne zmiany. 25 stycznia pułkownik Krzysztof Król został nowym zastępcą dowódcy, a duński generał brygady Per Orluff Knudsen – nowym szefem sztabu Korpusu. Dotychczas pułkownik Król służył jako dowódca Brygady Wsparcia Dowodzenia WKP-W w Stargardzie⁴³.

⁴⁰ *Polska jest silnym partnerem w NATO*, MON, 4.09.2015, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/najnowsze/2015-09-04-jens-stoltenberg-polska-jest-silnym-partnerem-w-nato> [dostęp: 17.03.2016]; *O warszawskim szczycie i kierunkach rozwoju NATO*, MON, 7.10.2015, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/najnowsze/2015-10-07-spotkanie-szeffa-mon-z-sekretarzem-generalnym-nato> [dostęp: 17.03.2016].

⁴¹ *W Brukseli o bezpieczeństwie przed szczytem NATO*, MON, 18.01.2016, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/najnowsze/2016-01-18-spotkanie-prezydenta-z-sekretarzem-generalnym-nato> [dostęp: 16.03.2016].

⁴² *Nowy dowódca szczecińskiego Korpusu*, MON, 13.08.2015, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/najnowsze/2015-08-12-zmiana-dowodcy-wielonarodowego-korpusu-polnocno-wschodniego> [dostęp: 16.03.2016].

⁴³ *Plk Król zastępcą dowódcy wielonarodowego korpusu*, MON, 24.01.2016, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/najnowsze/2016-01-24-plk-krol-zastepca-dowodcy-wielonarodowego-korpusu> [dostęp: 16.03.2016].

1 marca prezydent Duda na wniosek ministra obrony narodowej A. Macierewicza nadał pułkownikowi K. Królowi stopień generała brygady⁴⁴.

28 stycznia 2016 r. minister Macierewicz gościł z oficjalną wizytą w Berlinie, gdzie po raz pierwszy spotkał się z minister. Przedmiotem rozmów były kwestie dwustronne i wielostronne, dotyczące m.in. współpracy Bundeswehry i Wojska Polskiego w zakresie ćwiczeń, ale także sytuacji w Europie oraz przygotowań do Szczytu NATO w Warszawie. W trakcie spotkania potwierdzono konieczność dalszej intensyfikacji rozmów i kontaktów dwu- i wielostronnych, np. w formule Trójkąta Weimarskiego, przed wspomnianym spotkaniem przedstawicieli państw NATO w Warszawie. Minister von der Leyen dodatkowo podkreśliła znaczenie 25. rocznicy podpisania przez Polskę i Niemcy Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy. Zapowiedziała również, że oba kraje wymiennie oddadzą po jednym batalionie wojsk pancernych pod swoje narodowe dowództwa. Gest ten będzie wyrazem głębokiego zaufania krajów, które w ubiegłym stuleciu były śmiertelnymi wrogami⁴⁵.

Szczyt NATO w Warszawie 8–9 lipca 2016 r. nie tylko stworzył okazję do wymiany poglądów polityków i wojskowych, ale był również właściwym miejscem do dokonania realnej oceny współczesnych zagrożeń dla bezpieczeństwa międzynarodowego. Szczyt stanowił ponadto platformę dialogu z partnerami NATO. W jego trakcie nastąpił przegląd dotychczasowych działań oraz zostały zaproponowane nowe rozwiązania na rzecz zwiększenia bezpieczeństwa całego NATO, jak również poszczególnych państw członkowskich i ich sojuszników. WKP-W musi być gotowy na nowe wyzwania w ramach zapewniania bezpieczeństwa europejskiego i transatlantyckiego. Zadania te będą związane m.in. z:

- dowodzeniem Połączonymi Siłami Zadaniowymi Bardzo Wysokiej Gotowości oraz Siłami Odpowiedzi NATO, jak również ich elementami, jeśli zostaną rozmieszczone na północno-wschodniej flance NATO;
- sprawowaniem kontroli operacyjnej nad sześcioma Jednostkami Integracyjnymi Sił NATO rozlokowanymi na terytorium Polski, Estonii, Litwy i Łotwy, a także planowanymi do uruchomienia w najbliższej przyszłości na Słowacji i Węgrzech;
- monitorowaniem sytuacji bezpieczeństwa w regionie Morza Bałtyckiego;
- działaniem w charakterze regionalnego centrum współpracy i koordynacji przedsięwzięć militarnych związanych z obecnością wojsk NATO w Europie Północno-Wschodniej⁴⁶.

⁴⁴ *Prezydent mianował na stopnie generalskie*, MON, 1.03.2016, <http://mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/najnowsze/2016-03-01-prezydent-mianowal-na-stopnie-generalskie> [dostęp: 16.03.2016].

⁴⁵ *Minister Macierewicz z wizytą w Berlinie*, MON, 28.01.2016, http://mon.gov.pl/aktualnosci/artykul/najnowsze/2016-01-28-minister_macierewicz-z-wizyta-w-berlinie [dostęp: 16.03.2016].

⁴⁶ *Zmiany w Korpusie Północno-Wschodnim*, op. cit.; J. Tańska, *Szczyt NATO w Warszawie najważniejszy od 25 lat*, Polska Zbrojna, 27.10.2015, <http://www.polska-zbrojna.pl/home/articleshow/17496?t=Szczyt-NATO-w-Warszawie-najwazniejszy-od-25-lat> [dostęp: 15.04.2016].

Podsumowanie

W drugiej dekadzie XXI w. znacząco wzrosło znaczenie WKP-W dla zapewnienia bezpieczeństwa europejskiego oraz rozwoju dobrosąsiedzkich stosunków polsko-niemieckich. Obecnie jednostka ta, z prawie 20 państwami członkowskimi, stała się symbolem dobrej współpracy najpierw trójstronnej, a od 2004 r. również wielostronnej. Utworzenie Korpusu w 1999 r. dało Polakom, Niemcom i Duńczykom możliwość rozwoju współpracy na różnych poziomach politycznej i wojskowej kooperacji w ramach NATO.

Transformacji na początku XXI w. podlegał nie tylko Korpus, ale również cały Sojusz Północnoatlantycki. NATO od kilku lat poszukuje bowiem nowej formuły dla swojego działania. Było to szczególnie widoczne po zamachach terrorystycznych w Nowym Jorku i Waszyngtonie 11 września 2001 r., kiedy to w NATO ponownie rozgorzała gorąca dyskusja na temat udziału państw członkowskich w misjach *aut of area*, czyli poza granicami traktatowymi Sojuszu. W ostatnich latach dyskusja ta była kontynuowana i odnosiła się do nowych form i obszarów związanych z zagrożeniami dla bezpieczeństwa międzynarodowego. Dotyczyła misji i operacji państw NATO w Afganistanie i Iraku, w Libii, na Morzu Śródziemnym i w Afryce. Sojusznicy musieli również odnieść się do kwestii aktualnych konfliktów, m.in. w Syrii i na Ukrainie. Należy podkreślić, iż NATO pod względem wpływu na sprawy polityczne i wojskowe ma nadal dominującą pozycję w Europie oraz w świecie. Obecność Stanów Zjednoczonych Ameryki w Sojuszu daje realne gwarancje bezpieczeństwa jego członkom i jest istotnym czynnikiem stabilizującym sytuację międzynarodową. Państwa-członkowie oraz państwa-partnerzy NATO działają wspólnie na rzecz utrzymania pokoju zgodnie z zapisami Traktatu Północnoatlantyckiego. Szczególnie ważny jest tu zapis 5 artykułu tego Traktatu, w którym zawarto postulat kolektywnej obrony według zasady „jeden za wszystkich, wszyscy za jednego”. Artykuł ten został w pełni zastosowany po zamachach w 2001 r. i może być ponownie wykorzystany w przypadku zagrożenia jednego z państw NATO obecnie lub w przyszłości.

Nieprzyjazne i konfrontacyjne działania Federacji Rosyjskiej podejmowane przez kilka ostatnich lat wobec jej sąsiadów, w tym aneksja Krymu w 2014 r. i wspieranie separatystów na terytorium wschodniej Ukrainy, powodują duże obawy Polski, krajów bałtyckich i innych państw Europy Środkowo-Wschodniej co do ich bezpieczeństwa. Próby traktowania Sojuszu Północnoatlantyckiego przez władze Federacji Rosyjskiej jako wroga oraz wyraźna niechęć wobec procesu dalszego rozszerzania NATO nie ułatwiają budowania klimatu wzajemnego zaufania. Niemcy, którzy stosunki z Rosją traktują w kategoriach partnerstwa strategicznego, muszą z jednej strony dbać o swoje interesy polityczne i gospodarcze (kwestie surowcowe i polityka handlowo-inwestycyjna), a z drugiej – po-

winny wypełniać swoje zobowiązania sojusznicze. Retoryka i język konfrontacji w wykonaniu prezydenta FR Władimira Putina nie ułatwiają władzom RFN prowadzenia polityki w ramach relacji europejskich i transatlantyckich. Należy tu jednakże mieć nadzieję, że reprezentanci FR i NATO powrócą w najbliższym czasie do stołu rozmów, m.in. w ramach Rady NATO-Rosja, powołanej w 2002 r. jako platforma dialogu i wymiany informacji.

Trzy państwa założycielskie Korpusu – Polska, Niemcy i Dania – sprawdziły się jako partnerzy w NATO. Każde z nich realizuje przy tym własną politykę zagraniczną i bezpieczeństwa. Dotyczy to relacji zarówno bilateralnych, jak i multilateralnych w ramach UE i NATO. Polska, jako gospodarz Korpusu, wiele zyskała na jego utworzeniu. Można mówić tu o wymiernych zyskach materialnych i niematerialnych. Korpus zlokalizowany na polskiej ziemi daje bowiem władzom naszego państwa możliwość wspierania transformacji Sił Zbrojnych RP, umacnia stosunki polsko-niemieckie, jest elementem integrującym i rozwija naszą współpracę z sąsiadami w regionie Morza Bałtyckiego. Dla miasta Szczecin i całego regionu Pomorza Zachodniego funkcjonowanie Korpusu jest kwestią nie tylko prestiżową, ale również wpływa na sferę społeczną i gospodarczą w odniesieniu do spraw lokalnych. Niemcy, jako najsilniejsze politycznie, gospodarczo i militarnie państwo w Korpusie, z „importera” bezpieczeństwa stali się jego „eksporterem”. Nowa międzynarodowa rola Niemiec w 25 lat od zjednoczenia RFN i NRD czyni z nich ważne mocarstwo regionalne. Niemcy nie boją się już artykułowania swoich interesów narodowych. Bundeswehra bierze przy tym udział w sojuszniczych misjach wojskowych (Kosowo, Afganistan, rejon Morza Śródziemnego, tzw. Róg Afryki), walczy również w ramach koalicji międzynarodowej z terroryzmem (najnowsza operacja przeciwko Państwu Islamskiemu w Syrii). Władze niemieckie są coraz bardziej świadome swojej siły i bardzo ważnej roli na arenie międzynarodowej, jak również ciężącej na zjednoczonych Niemczech odpowiedzialności za losy Europy i świata. Dania, mimo iż prezentuje się jako najsłabszy partner w Korpusie, również jest istotnym elementem stabilizującym relacje międzynarodowe w regionie Morza Bałtyckiego i Cieśnin Duńskich. Może z powodzeniem pełnić w Korpusie funkcję łącznika z pozostałymi państwami nordyckimi – Norwegią, Szwecją i Finlandią – w zakresie realizacji spraw politycznych i wojskowych pozostających w obszarze aktywności Sojuszu Północnoatlantyckiego. Wielonarodowość okazała się więc kluczem do sukcesu całego Korpusu i jest właściwą zasadą na dalsze lata jego funkcjonowania.

Aneks. Dowództwo Wielonarodowego Korpusu Północno-Wschodniego w latach 1999–2016

Termin rotacji	Dowódca*	Zastępca dowódcy*	Szef sztabu*
od września 1999 r.	Lieutenant General Henrik Ekman (Dania)	General dywizji Edward Pietrzyk (Polska) od września 2000 r. General brygady Zdzisław Goral (Polska)	Brigadier General Hans Joachim Sachau (Niemcy)
od kwietnia 2001 r.	General broni Zygmunt Sadowski (zm. 10.12.2003, Polska)	Major General Rolf Schneider (Niemcy)	Brigadier General Karl Erik Nielsen (Dania)
od lutego 2004 r.	Lieutenant General Egon Ramms (Niemcy)	Major General Jan Brun Andersen (Dania)	General brygady Henryk Skarżyński (Polska)
od grudnia 2006 r.	General broni Zdzisław Goral (Polska)	Major General Jan Brun Andersen (Dania) od czerwca 2008 r. Major General Ole Køppen (Dania)	Brigadier General Josef Heidrichs (Niemcy)
od grudnia 2009 r.	Lieutenant General Rainer Korff (Niemcy)	General dywizji Ryszard Sorokosz (Polska) od kwietnia 2012 r. General dywizji Bogusław Samol (Polska)	Brigadier General Morten Danielsson (Dania)
od grudnia 2012 r.	General broni Bogusław Samol (Polska)	Brigadier General Morten Danielsson (Dania) od maja 2013 r. Major General Agner Rokos (Dania)	Brigadier General Lutz Niemann (Niemcy)
od sierpnia 2015 r.	Lieutenant General Manfred Hofmann (Niemcy)	Major General Agner Rokos (Dania)	Brigadier General Lutz Niemann (Niemcy)
od stycznia 2016 r.	Lieutenant General Manfred Hofmann (Niemcy)	Pułkownik, od marca 2016 r. general brygady Krzysztof Król (Polska)	Brigadier General Per Orloff Knudsen (Dania)

* Polskie odpowiedniki niemieckich i duńskich wojskowych stopni generalskich są następujące: Lieutenant General – general broni, Major General – general dywizji, Brigadier General – general brygady.

Źródło: strona internetowa Wielonarodowego Korpusu Północno-Wschodniego, <http://mnc-ne.pl/commander>, <http://mncne.pl/deputy-commander>, <http://mncne.pl/chief-of-staff> [dostęp: 15.03.2016].

Multinational Corps Northeast in Szczecin in the European security system and the Polish-German relations (2007–2016)

The article is devoted to the development of Multinational Corps Northeast (MNC NE) in the second decade of its existence. The Corps, which is based in Szczecin, has been operating since 1999 as a part of NATO's military structures. The Corps was created by three founding countries: Denmark, Germany and Poland. In accordance with the Convention of September 5th, 1998, the aim of the corps is to plan and carry out activities for the benefit of collective defense purposes under article 5 of the North Atlantic Treaty, as well as to participate in multinational missions and military operations. Between 2004 and 2015, the Corps was joined by other countries as "participating members": Lithuania, Latvia and Estonia (2004), Slovakia and the Czech Republic (2005), United States of America (2006), Romania (2008), Slovenia (2009), Croatia (2012), Hungary (2013), Sweden (2014), and the UK (2015). In the second half of 2015 the corps was extended with the representatives of the Armed Forces from Turkey, France, the Kingdom of the Netherlands and Finland. The Corps headquarters in Szczecin is organized according to NATO standards. It includes the Command Group (rotationally manned by personnel from Denmark, Germany and Poland) and nine functional divisions. Military units that function under the authority of the Corps (70–100 thousand soldiers) are deployed in their bases in the founding states. Up until now, the soldiers from the Corps has participated in 3 ISAF missions in Afghanistan.

Decisions to strengthen significantly the force of the Corps were made on 4–5 September 2014 during the NATO Summit in Newport. During the summit, the founding states also decided to raise the level of combat readiness of the Corps. Since then, the Corps has been undergoing another transformation, the most important one since its inception. In NATO, it is assumed that at the end of 2016 the Corps will reach its full readiness to command various military formations of the Alliance, including: Very High Readiness Joint Task Force (VJTF), NATO Response Force (NRF), and also NATO Force Integration Units (NFIUs) from Lithuania, Latvia, Estonia and Poland. This implies the need for further infrastructure development of the Corps and the increase of the scope of its responsibilities in the field of allied defense. This task was regarded as a priority before the next NATO Summit scheduled for 8–9 July 2016 in Warsaw.

Key words: military cooperation, Poland, Germany, Denmark, the Polish Armed Forces, the Bundeswehr, the Danish Armed Forces, the North Atlantic Alliance, NATO, European Union, EU, International Security Assistance Force, ISAF, Afghanistan